

omnium, ratione singulorum; secundo respectu universitatis, ibi: *Et rursus omnium*. Prima dividitur in duo; in primo proponit in generali, in secundo manifestat in speciali, ibi: *Ex hoc omnes*. Dicit ergo primo, hoc unum bonum et pulcrum, scilicet, quod laudatur secundum omnium ablationem, est *causa omnium pulcrorum multorum*: quia ratio pulcritudinis in proportione cuiusdam multitudinis est, et bonorum singulorum, idest singulatim uniuscuiusque.

Deinde ostendit in speciali: et primo quantum ad esse perfectum rerum, secundo quantum ad conservationem in esse perfecto, ibi: *Omnium eorundem* etc. Prima dividitur in duas. In prima ostendit pulcrum et bonum esse causam omnium quantum ad esse absolutum; in secunda quantum ad ordinem unius ad alterum, ibi: *Providentiae superiorum*. Esse autem absolutum est dux: quia autem est esse substantiale, et quantum ad hoc dicit, quod *ex hoc*, idest ex bono et pulcro, sunt omnes substantiales essentiae existentium, aut esse continens substantiam. Et hoc est duplex: vel ex parte materiae, vel ex parte formae; et si ex parte formae, hoc iterum est duplex. Cum enim omnis forma dicat quale, tam substantialis quam actualis, poterit esse de esse secundum actum substantiales differre, licet secundum actum accidentaliter differentiae; si secundum actum differre substantiales, aut quantum ad actum ipsius formae,¹ et sic dicitur *unitiones* et *discretiones* per oppositum, in quantum forma facit unum in se et discernit ab alio: esse autem unum est esse continens primum esse, quod similiter per actum substantialis formae: est autem quantum ad effectum quod relinquitur ex ipso actu secundum relationem consequentem; et sic dicit *identitates* et *alteritates* et *diversitates*. Secundum quod dicit Philosophus in V. *Metaphysicorum*, quod unum in substantia facit idem, et multitudo divisum; facit autem unum idem per additionem relationis supra ipsum, quia omne idem eidem idem est. Quantum vero ad actum differre accidentaliter, dicit *similitudines* et *dissimilitudines*: unum enim in qualitate facit simile, ut idem dicit Philosophus. De quantitate autem non facit mentionem, nec dicit aequalitates et inaequalitates, quia quantitas est dispositio materiae; qualitas autem fluit magis a forma, a qua est pulcritudo et bonitas, et non ex materia. Ex parte vero materiae dicit coniunctiones contrariorum, quae sunt materia compositorum, in quantum communicant in materia, idest *incommixtiones* eorundem uni-

¹ *Locus corruptus. Videtur quod legendum sit hoc modo: Cum enim omnis forma dicat quale, tam substantialis quam accidentaliter, poterit esse vel secundum actum substantialis (formae) differre, vel secundum actum accidentaliter (formae) differre; si secundum actum differre substantialis, aut quantum ad actum ipsius formae, etc.*

torum; in quantum uniuntur in forma mixti, et tunc immixtio refertur ad esse primum, secundum quod unumquodque elementorum manet in mixto, secundum scilicet esse quod habet ex forma substantiali, quae non est principium agendi neque patiendi, ut dicitur in secundo *de Generatione*. Unitio vero non refertur ad secundum esse, quod scilicet habent secundum qualitates quibus agunt et patiuntur quae commensuratur, et efficitur quaedam qualitas. Ordo autem qui est aut superiorum ad inferiora; et quantum ad hoc dicit *providentiae superiorum*, quibus scilicet provident inferioribus: aut aequalium ad aequalia, et sic dicit *alternae habitudines coordinatorum*, idest similiter et aequaliter ordinatorum, quibus unum se habet ad alterum socialiter cooperando sibi: aut inferiorum ad superiora et sic est, quod dicit *conversiones minus habentium*, idest inferiorum deficientium a principiis superiorum: conservantur enim in ipsa¹ sicut in perfecto. Conservatio autem in esse perfecto est dupliciter: aut secundum conservativa intra quae sunt principia rei, et hoc dicitur secundum mansiones omnium eorundem quae dicta sunt, quibus per malitiam² habent ex suis principiis *conservativae* et *intransmutabiles*, idest intransmutabiliter conservantes; aut est secundum conservans extra, et sic dicitur *collocationes*: * locus enim est continens extra, et in omnibus istis supplendum est.

Ex hoc Dionysius ostendit, quomodo utrumque est universalis causa respectu universitatis. Et primo quod sunt causae universitatis quantum ad esse, secundo quantum ad bene esse, ibi: *Stationes* etc. Quantum ad esse dupliciter: scilicet quantum ad ipsum esse, et quantum ad perpetuitatem ipsius; et si primo modo dupliciter: aut quantum ad ipsum fieri, aut quantum ad factum esse.

* Ad fieri autem universitatis quinque concurrunt. Primum est unitas materiae; et quantum ad hoc dicit: *et rursus ex hoc*, scilicet pulcro et bono, sunt *communiones omnium in omnibus iuxta proprietatem uniuscuiusque*; quia materia unicuique efficitur propria, quamvis sit communis omnibus. Secundum est praeparatio materiae per dispositiones accidentales, et secundum hoc dicitur *adaptationes*. Tertium est adunatio elementorum contrariorum sub forma mixti; et sic dicit *inconfusae amicitiae*: inconfusae autem dicit propter esse primum, quod unumquodque elementorum servat in mixto; *amicitiae*, quantum ad unionem, quam habent in esse secundo: unde et Empedocles dicebat, quod amicitia movet elementa ad commixtionem; illa

¹ *Corrige, in esse.*

² *Lege forsam, per essentiam.*

* *Hic resumitur Codex autographus, a folio 87.*

autem amicitia est ex forma dirigente in unum. Quartum est ordinatio mixtorum ad complexionem; quia addit supra mixtionem distinctionem humorum: unde non omnia mixta complexionata sunt; et quantum ad hoc dicit *harmoniae omnis rei* (alia translatio universitatis), quia totum est coniunctio partium in toto; et quantum ad hoc dicitur *in omni* (alia translatio in universo) *concretiones*, idest compositiones *indissolubiles*.

Secundum vero quod sunt iam in facto esse, sequitur *continentiae iam existentium*; quantum vero ad perpetuitatem essendi, sequitur *indeficientes successiones eorum quae fiunt*, idest generabilium, in quibus salvatur divinum esse perpetuum per successionem generationum. Sed bene esse est dupliciter; aut secundum actum perfectum, et sic dicit *stationes omnes*; aut secundum actum imperfectum, et sic dicit *motus*: est enim motus secundum Philosophum actus imperfectus, medius inter potentiam et actum.

Deinde determinat quorum sint isti motus, dicens quod scilicet *motus sunt mentium*, idest angelorum, *animarum*, et *corporum*; et non est intelligendum de motu physico (sic enim probatum est a Philosopho in primo *de Anima* quod anima non movetur), sed de motibus desideriorum in pulcrum et bonum.

Deinde hoc probat similiter, ostendens unde sunt isti motus, dicens, *enim*; idest quia omnibus praedictis est *statio et motus*, idest causa stationis et motus, idest *quod est super omnem stationem* motum, scilicet Deus, *collocans unumquodque*, idest firmiter statuens, *in ratione ipsius*, idest in participatione pulcri et boni, *et movens omnia ad divinum motum*, idest secundum motum qui in Deo est.

FINIS.

Bene habet. Si quod mendum typographicum in haec irreperit volumina, id eruditi lectoris humanitas perofficiose emendabit.

INDEX RERUM

QUAE IN HOC TERTIO VOLUMINE CONTINENTUR

OPUSCULUM XXXII.

COMPENDIUM THEOLOGIAE

CAPUT I.	1
CAPUT II. Ordo dicendorum circa fidem.	2
CAPUT III. Quod Deus sit.	2
CAPUT IV. Quod Deus est immobilis.	3
CAPUT V. Quod Deus est aeternus.	3
CAPUT VI. Quod Deum esse per se est necessarium.	4
CAPUT VII. Quod Deus semper est.	4
CAPUT VIII. Quod in Deo non est aliqua successio.	5
CAPUT IX. Quod Deus est simplex.	5
CAPUT X. Quod Deus est sua essentia.	6
CAPUT XI. Quod Dei essentia non est aliud quam suum esse.	6
CAPUT XII. Quod Deus non est in aliquo genere sicut species.	7
CAPUT XIII. Quod impossibile est Deum esse genus alicujus.	7
CAPUT XIV. Quod Deus non est aliqua species praedicata de multis individuis.	7
CAPUT XV. Quod necesse est dicere Deum esse unum.	8
CAPUT XVI. Quod impossibile est Deum esse corpus.	9
CAPUT XVII. Quod impossibile est esse formam corporis, aut virtutem in corpore.	9
CAPUT XVIII. Quod Deus est infinitus secundum essentiam.	9
CAPUT XIX. Quod Deus est infinitae virtutis.	10
CAPUT XX. Quod infinitum in Deo non importat imperfectionem.	11
CAPUT XXI. Quod in Deo est omnimoda perfectio quae est in rebus, et eminentius.	11
CAPUT XXII. Quod in Deo omnes perfectiones sunt unum secundum rem.	12
CAPUT XXIII. Quod in Deo nullum accidens invenitur.	12
CAPUT XXIV. Quod multitudo nominum quae dicuntur de Deo, non repugnat simplicitati ejus.	13
CAPUT XXV. Quod licet diversa nomina dicantur de Deo, non tamen sunt synonyma.	13
CAPUT XXVI. Quod per definitiones ipsorum nominum non potest definiri id quod est in Deo.	14
CAPUT XXVII. Quod nomina de Deo et aliis, non omnino univoce, nec aequivoce dicuntur.	14
CAPUT XXVIII. Quod oportet Deum esse intelligentem.	15
CAPUT XXIX. Quod in Deo non est intellectio nec in potentia nec in habitu, sed in actu.	15
CAPUT XXX. Quod Deus non intelligit per aliam speciem, quam per essentiam suam.	16
CAPUT XXXI. Quod Deus est suum intelligere.	16
CAPUT XXXII. Quod oportet Deum esse volentem.	17